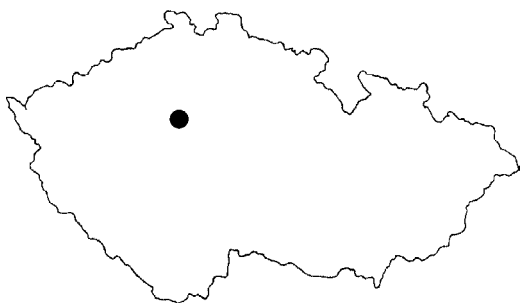

PŘÍSPĚVEK K OSÍDLENÍ PRAHY-BUBENĚČ V DOBĚ ŘÍMSKÉ¹

Nové nálezy z Juárezovy ulice

Pavel Kacl

Klíčová slova: doba římská, sídliště, Praha-Bubeneč

Key words: Roman Period, settlement, Prague-Bubeneč

A contribution to the Roman Period settlement of Prague-Bubeneč – new finds from Juárezova street

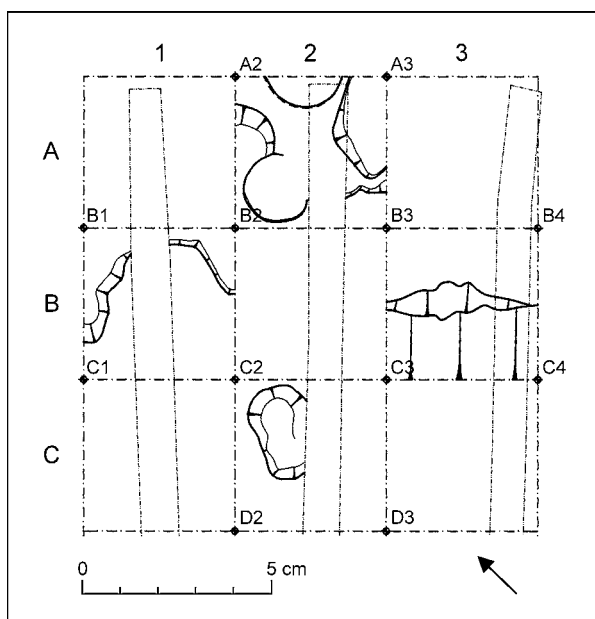
A new evidence of the final Early Roman period or the initial Late Roman Period settlement was made in Prague quarter Bubeneč. One settlement pit was documented. Among the fragmentary ceramic finds there is a shard of domestic imitation of Roman metal vessel.

Předstihový záchranný archeologický výzkum na parcelních číslech 1254/1, 1254/2, 1255/3, 1255/4 v Juárezově a Českomalínské ulici v Praze 6-Bubeneči provedla společnost Archeo Pro, o. p. s. Podnětem pro něj byla výstavba dvou nových rodinných domů 1126 a 1127 v místě zbourané vily 591 a její zahrada. Metoda výzkumu musela být přizpůsobena výši disponibilních prostředků uvolněných z Programu podpory záchranných archeologických výzkumů

Ministerstva kultury České republiky. Na základě zjišťovacího výzkumu z ledna a února roku 2012 byly vytipovány klíčové partie ohrožené situace, které potom byly definitivně určeny po skrývce recentního půdního pokryvu na počátku terénní fáze, uskutečněné v květnu a červnu roku 2012.

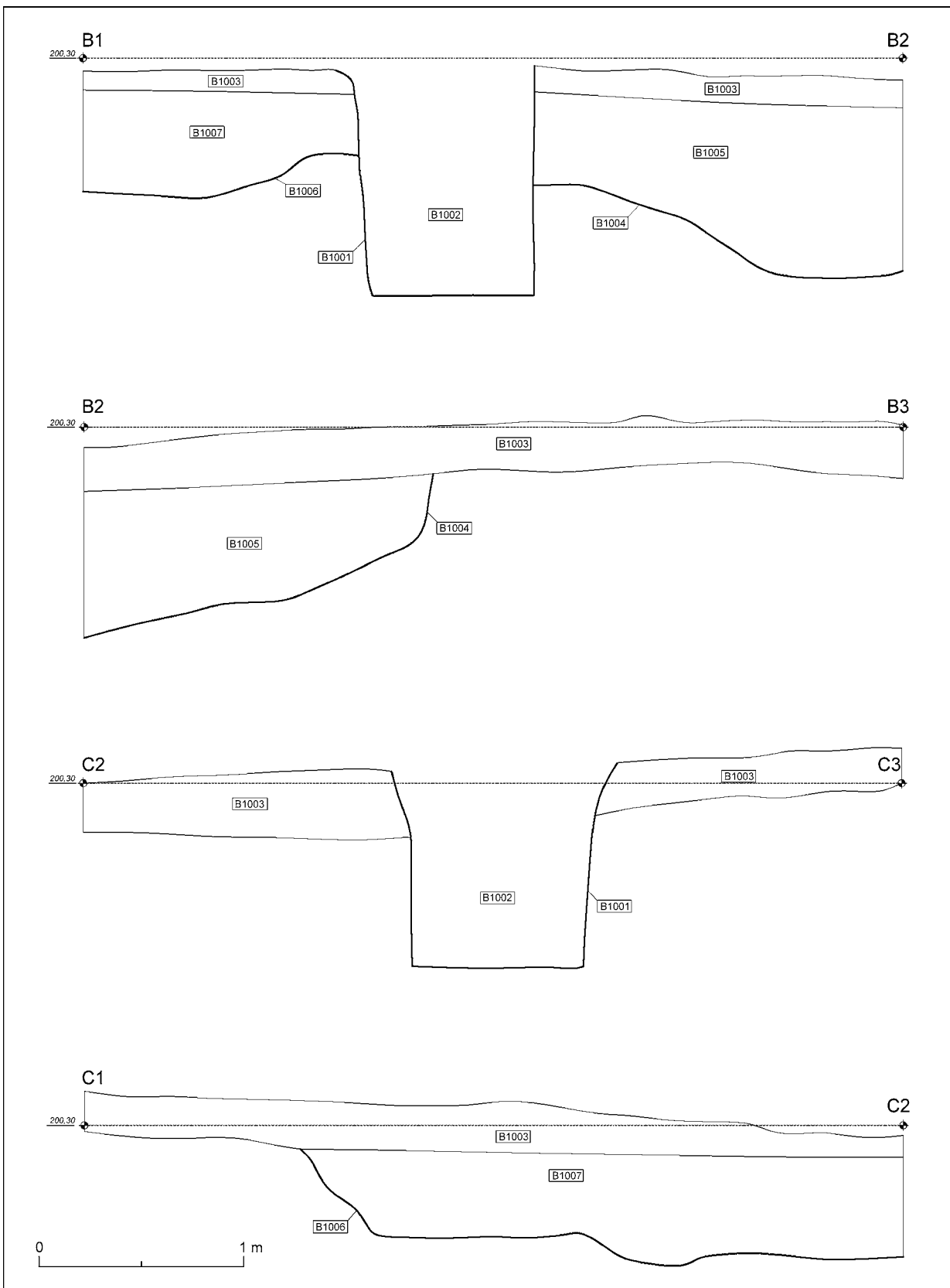
Ve čtyřech čtvercových sondách o straně čtyř metrů bylo zdokumentováno antropogenní souvrství a zahloubené objekty sídlištního charakteru (obr. 1). Přímý geologický podklad tvoří strukturovaná sprašová návěj, v níž byla zachycena až 60 cm mocná hnědá fosilní (pohřbená) půda, svědčící o teplém a vlhkém výkyvu klimatu na konci poslední doby ledové (Zavřel 2012). Lokalita se nachází na mírném severovýchodním svahu v nadmořské výšce mezi 197 a 200 m.

Výzkumem bylo prokázáno osídlení ze staršího eneolitu (kulturou nálevkovitých pohárů) v podobě zahloubeného objektu (pravděpodobně hliníku) a pozdní doby bronzové. Toto období zde zanechalo pět zahloubených objektů (z toho jeden nejspíše zásobní) a kulturní souvrství. Zlomkový keramický materiál přísluší také době halštatské.

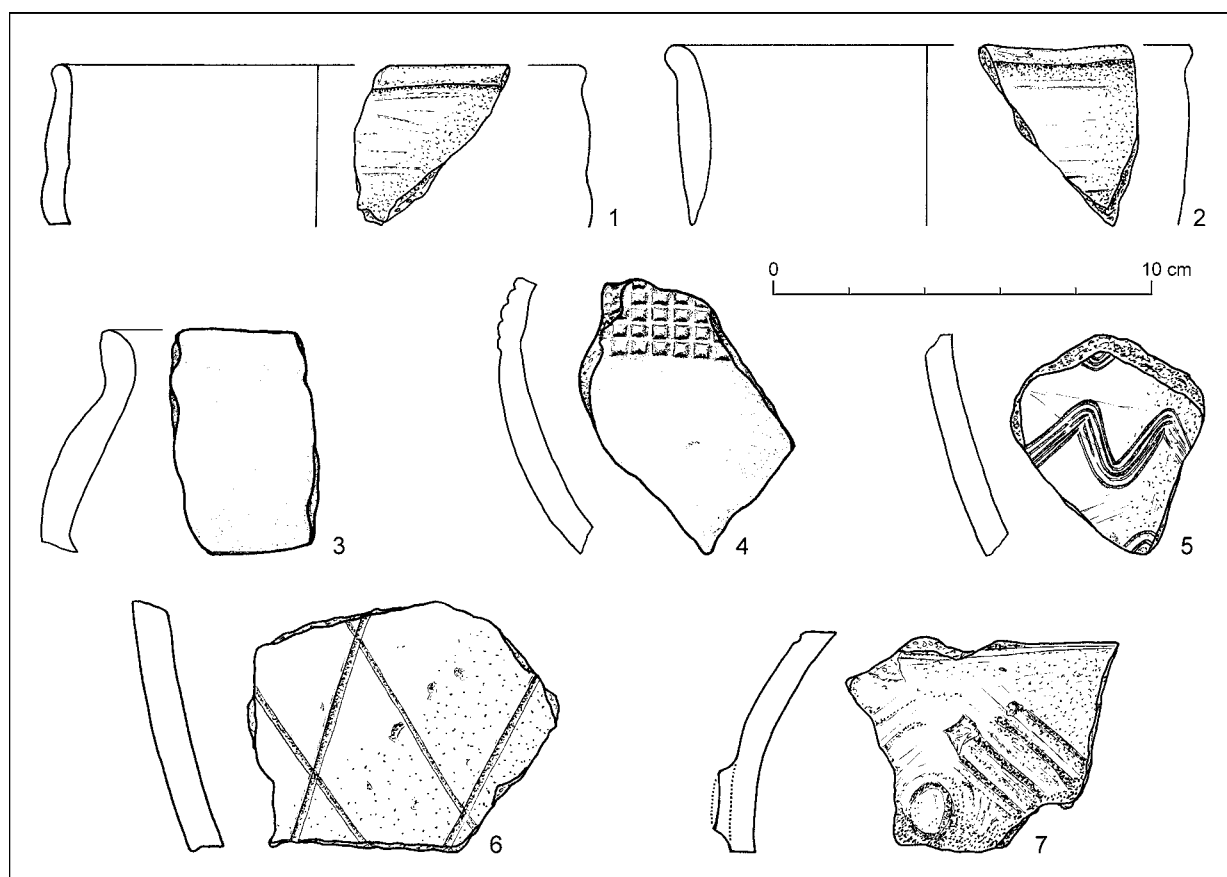

Obr. 1. Půdorysná situace pravěkých objektů zahlubujících se do sprašového podloží v odkrytých čtvercích. Kresba L. Drápela.

¹ Článek odzněl jako příspěvek na IX. protohistorické konferenci, která se konala v Bratislavě v roce 2013.

Obr. 2. Řezy ve čtverci B1. B1 001 – zjišťovací sonda, B1 003 – kulturní vrstva, B1 004 – štitarský objekt, B1 006 – štitarský objekt. Kresba L. Drápela.

Obr. 3. Výběr keramických zlomků z kulturní vrstvy B1 003. Kresba V. Lungová.

Stopy v podobě intruzí zde zanechaly rovněž kultury s lineární keramikou a únětická (předběžná zpráva: Bureš/Drápela/Kačl 2012; Kačl 2014).

Předmětem tohoto příspěvku je torzovitě zachycená komponenta z doby římské.

KONTEXTY A NÁLEZY

Nálezy byly předány do Muzea hlavního města Prahy a obdržely příslušná inventární čísla.

Vrstva B1 003

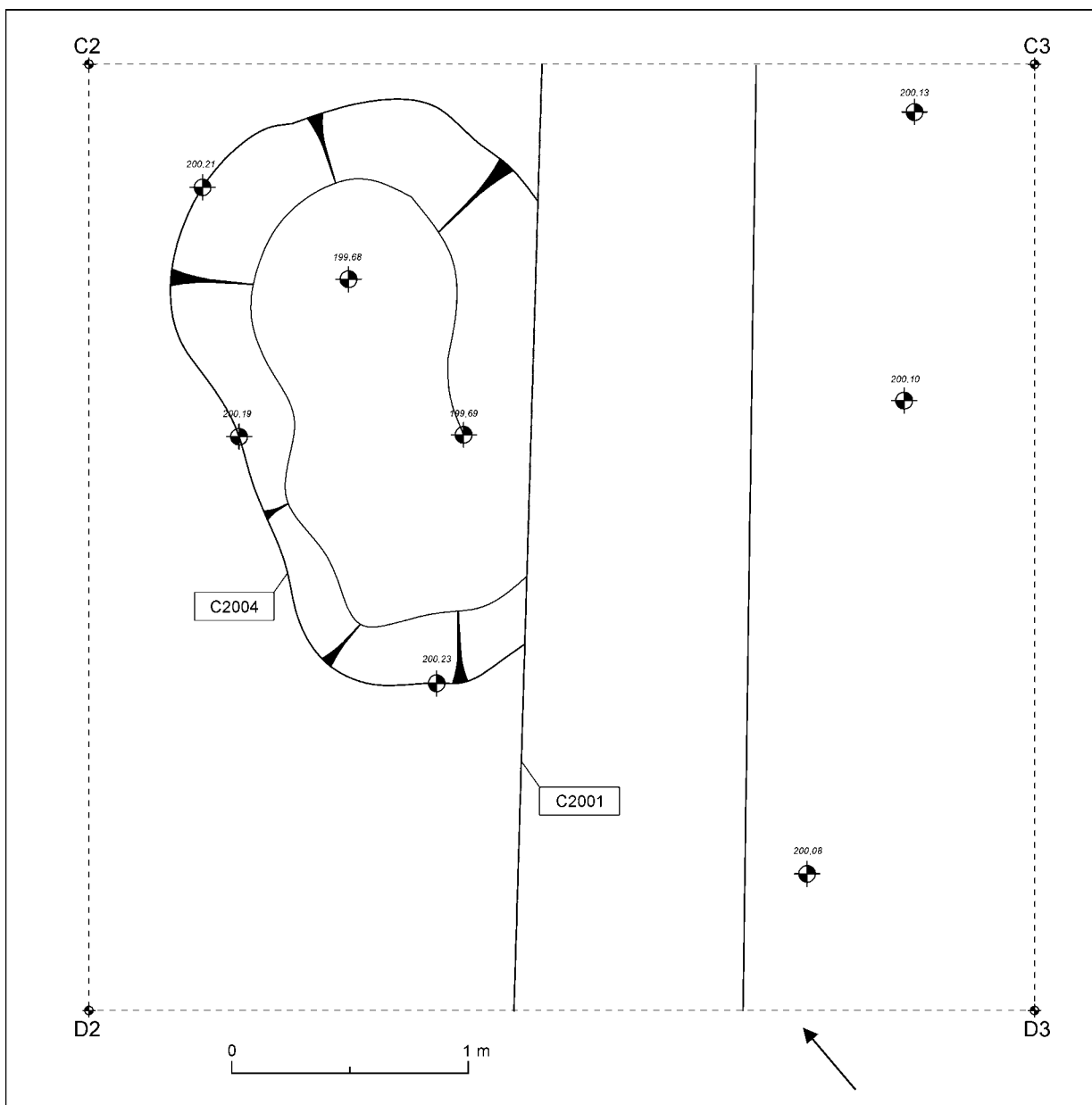
Pevná středně šedohnědá prachovitá hlína je totožná s kontexty A2 001, B3 002 a C2 003 (obr. 2).

Nálezy

Uvedeny jsou pouze zlomky keramiky z doby římské. Kontext B1 003 obsahoval celkem 74 zlomků keramických nádob, zlomek kachle, čtyři zlomky mazanice, zlomek cihly, dva kameny spojitelné s lidskými aktivitami (zlomek středně zrnitého metabazaltu jako možné suroviny výtopných kamenů a zlomek valounu křemence jako hypotetický fragment otloukače či hladítka)² a 7 zlomků zvířecích kostí (tura, neurčeného velkého kopytníka a středního savce).³

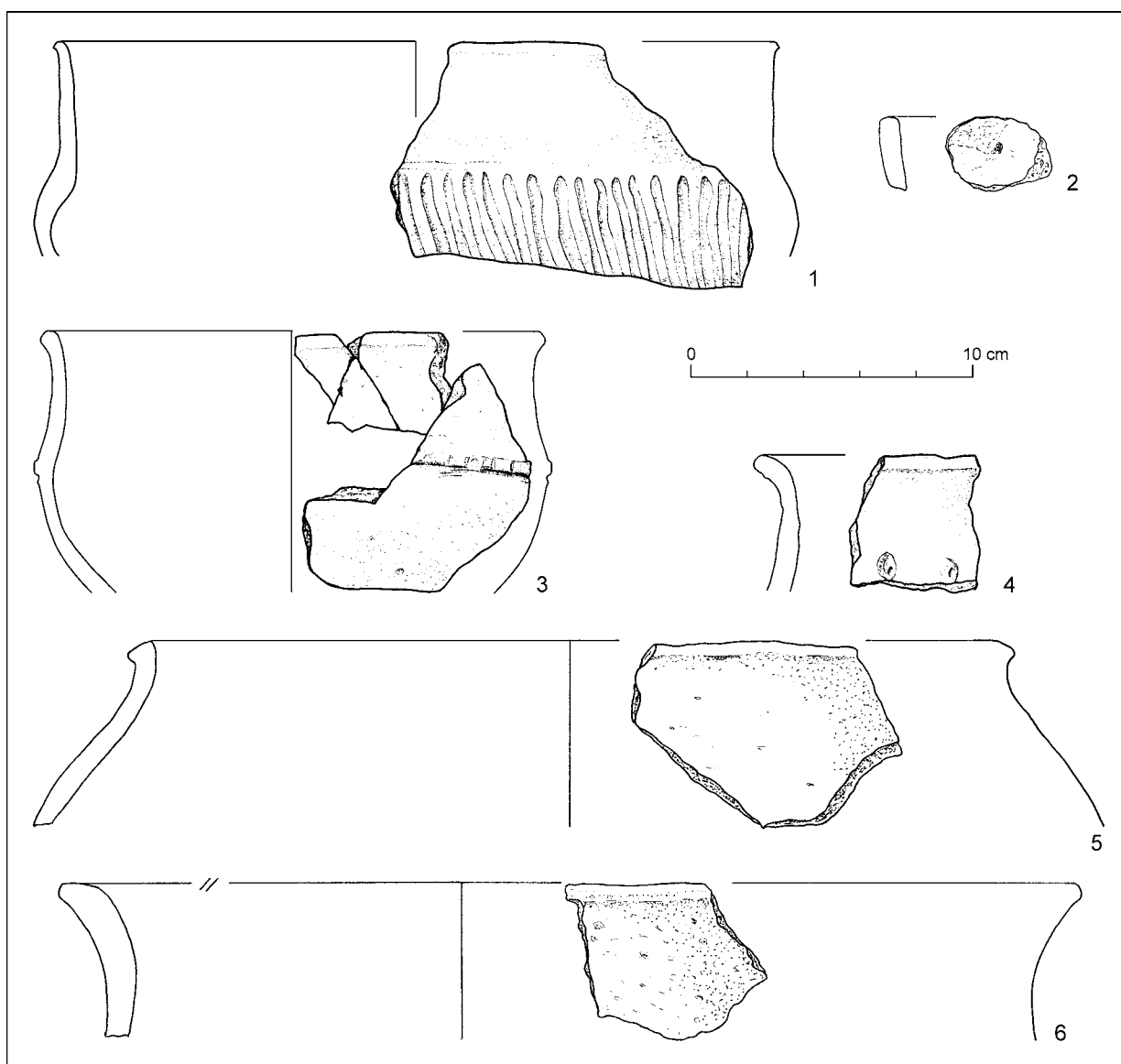
² Podle určení J. Zavřela (2012).

³ Osteologický rozbor a vyhodnocení provedla Z. Sůvová (2014).

Obr. 4. Půdorysná situace po odkrytí čtverce C2 s objektem C2 004. Kresba L. Drápela.

- A 595 474 – fragment okraje a plecí nádoby; okraj vyhnutý jednoduchý; povrch tmavě šedý hlazený; materiál tmavě šedý středně jemný s příměsí ostrého písku (obr. 3: 3).
- A 595 475 – fragment okraje, hrdla a plecí tenkostěnné nádoby; okraj vyhnutý jednoduchý; hrdlo kónické, mírně vypouklé; povrch černý leštěný, částečně setřený; materiál tmavě šedý jemný s nečetnou příměsí velmi jemného písku; průměr ústí asi 14 cm (obr. 3: 1).
- A 595 476 – fragment okraje a hrdla nádoby; okraj vyhnutý jednoduchý; hrdlo válcovité, mírně vypouklé; povrch černý leštěný, částečně setřený; materiál tmavě šedý jemný s nečetnou příměsí velmi jemného písku; průměr ústí asi 14 cm (obr. 3: 2).
- A 595 478 – fragment dna slepený ze čtyř střepů; povrch středně šedohnědý hlazený; materiál hrubější s příměsí písku; tloušťka 1 cm; doba římská (?).
- A 595 478 – fragment spodku (hrncovitě?) nádoby; povrch středně hnědý zrnitě drsněný (jemným pískem); materiál hrubější s příměsí hrubého písku; tloušťka 0,6–0,7 cm; doba římská (?).
- A 595 478 – fragment stěny nádoby; povrch tmavě šedý leštěný; materiál jemný; tloušťka 0,6–0,7 cm; doba římská (?).
- A 595 480 – fragment plecí nádoby; povrch tmavě šedý hlazený; v horní části nepravá barbotinová výzdoba; materiál středně šedohnědý jemný s příměsí jemného písku (obr. 3: 4).

Obr. 5. Výběr keramických zlomků z výplně objektu C2 004. Kresba V. Lungová.

- A 595 482 – fragment plecí nádoby; povrch tmavě šedý leštěný; oválný vkleslý výčnělek a čtveřice žlábků, které začínají nad výčnělkem a pokračují šikmo dolů; vodorovná rýha oddělující hrdlo; materiál středně šedý a středně oranžovohnědý hrubší s příměsí písku (obr. 3: 7).
- A 595 483 – fragment stěny nádoby; povrch světle hnědý až středně hnědošedý přihlazený s rytou šikmou mřížkou; materiál středně šedý až šedočervený hrubější s četnou příměsí písku; tloušťka 0,8–0,9 cm; doba římská? (obr. 3: 6).
- A 595 484 – fragment nádoby; povrch světle hnědošedý zahlazený; výzdoba hřebenovanými vlnicemi (dochovány tři vodorovné řady), materiál světle šedý jemný s nečetnou příměsí velmi jemného písku (obr. 3: 5).

Objekt C2 004

Zahloubený objekt nepravidelně oválného půdorysu o rozměrech 245 x 159 cm a maximální hloubce 53 cm; stěny výkopu byly esovité a ostře přecházely do nerovného konkávního dna. Výplň objektu tvořila pevná, středně šedoohnědá prachovitá hlína (C2 005). Z malé části byl objekt zasažen výkopem zjišťovací sondy (C2 001; obr. 4).

Nálezky

- A 595 596 – fragment okraje a plecí hrnce (?); okraj vyhnutý, vně zesílený; povrch středně šedohnědý, tmavě šedý až černý leštěný; materiál středně hnědošedý hrubší s nečetnou příměsí písku; průměr ústí asi 28 cm (obr. 5: 5).
- A 595 597 – fragment okraje nádoby; okraj přímý, jednoduchý, mírně zatažený; povrch tmavě šedý hlazený; materiál tmavě šedý hrubší s příměsí písku (obr. 5: 2).
- A 595 598 – fragment okraje a plecí nádoby; okraj vyhnutý, jednoduchý; povrch středně hnědý až tmavě šedý hlazený, výzdoba nehtovitými vrypky (důlky); materiál tmavě šedý hrubší s příměsí ostrého písku (obr. 5: 4); doba římská (?).
- A 595 599 – fragment okraje, plecí a spodku hluboké mísy; okraj přímý, jednoduchý; povrch tmavě šedý hlazený (původně nejspíše tmavě šedý či černý, leštěný); na plecích horizontální plastická přesekávaná lišta, pod ní horizontální žlábek; materiál středně hnědošedý hrubší s příměsí písku; slepeno ze čtyř střepů; průměr ústí asi 16 cm (obr. 5: 3).
- A 595 600 – fragment okraje silnostěnné nádoby; okraj vodorovně vyklopený, jednoduchý; povrch středně hnědošedý mramorovitě drsněný; materiál středně šedý hrubší s nečetnou příměsí písku a velmi malých kamínků; průměr ústí asi 40 cm (obr. 5: 6).
- A 595 601 – fragment okraje, hrdla a plecí nádoby imitující bronzového kotle; okraj přímý, jednoduchý, hrana okraje oblá; hrdlo válcovité, mírně prohnuté; povrch černý (místy tmavě šedý až světle hnědý) leštěný; hrdlo od plecí odděleno mělkým horizontálním žlábkem; na plecích vertikální (mírně šikmé) žlábků; materiál světle šedý jemný (pod černým povrchem na vnější straně asi 0,5 mm široká středně červenohnědá vrstvička); průměr ústí asi 24 cm (obr. 5: 1).
- A 595 602 – fragment spodku nádoby; povrch tmavě šedý, hlazený; materiál tmavě šedý, jemnější s příměsí písku; rozměry 4,6 x 3,1 cm, tloušťka 0,8 cm.
- A 595 602 – fragment plecí nádoby; povrch tmavě až středně hnědošedý, jemně drsněný, v horní části hlazený; materiál středně hnědošedý, hrubší s příměsí písku; rozměry 5,6 x 5,0 cm, tloušťka 0,7 cm.
- A 595 602 – fragment stěny (plecí?) nádoby; povrch středně šedohnědý, chuchvalcovitě drsněný, v horní části hlazený; materiál tmavě šedý až středně šedohnědý, hrubší s nečetnou příměsí písku a drcené keramiky; rozměry 3,5 x 2,2 cm, tloušťka 0,7; doba římská (?).
- A 595 602 – fragment stěny tenkostěnné nádoby; povrch středně šedohnědý, hlazený; materiál světle šedohnědý, hrubší s příměsí písku s velmi malými oblázky; rozměry 2,9 x 2,4 cm, tloušťka 0,3–0,6 cm; doba římská (?).
- A 595 602 – fragment stěny nádoby; povrch středně šedohnědý hlazený; materiál středně hnědošedý, hrubší s příměsí písku a drcené keramiky; rozměry 2,4 x 2,0 cm, tloušťka 0,7 cm; doba římská (?).
- A 595 602 – fragment stěny nádoby; povrch nedochován; materiál středně hnědošedý hrubší s příměsí písku; rozměry 3,6 x 1,6 cm, tloušťka 0,8 mm; doba římská (?).
- A 595 602 – dalších 24 fragmentů z doby bronzové až halštatské, některé z nich blíže nedatovatelné.
- A 595 603 – fragment stěny silnostěnné nádoby zdobené svislým hřebenováním do tenké vrstvy povlakové vrstvy; pozdní doba bronzová (?).
- A 595 604 – fragment stěny silnostěnné nádoby s částí ucha (slepeno ze dvou střepů); mladší doba bronzová až doba halštatská (?).
- A 595 605 – fragment dna a spodku středně hrubé nádoby; povrch světle červený hlazený; lom od podstavy ostrý; materiál hrubější s příměsí písku; tloušťka dna 0,9 cm, stěny 0,7 cm; mladší doba bronzová až doba halštatská (?).
- A 595 606 – fragment dna a spodku středně hrubé nádoby; povrch světle šedý přihlazený; lom od podstavy ostrý; materiál hrubější; tloušťka dna 0,9 cm, stěny 0,8 cm; zemědělský pravěk (doba bronzová až doba římská).
- A 595 607 – fragment mazanice, 5,8 x 3,4 cm.
- A 595 608 – dva fragmenty zvířecích kostí (neurčených velkých kopytníků).

ZHODNOCENÍ NÁLEZOVÉ SITUACE

Z kompletně odkryté jámy C2 004 bylo vyzvednuto sedm keramických fragmentů z doby římské a pět střepů, jež by snad rovněž mohly být datovány do téhož období, zatímco většina zlomků keramických nádob, celkem 28, spadá zřejmě do pozdní doby bronzové a starší doby železné (či v některých neurčitelných případech obecně do zemědělského pravěku).

Ze sledovaného období se mezi nimi vyskytly fragmenty hluboké mísy s esovitě prohnutou stěnou a oběžnou horizontální přesekávanou lištou na plecích (obr. 5: 3), nádoby zdobené pod okrajem nehtovitými vrypky (obr. 5: 4) a především mísovitěho či terinovitého tvaru, který vychází z imitací římských kovových nádob (obr. 5: 1). Svědčí o tom přítomnost charakteristických mírně šikmých žlábků na plecích. O pečlivém způsobu výroby svědčí použití poměrně kvalitní jemné hlíny, dobrý výpal, tenké stěny bez výrazných nepravidelností a kvalitně upravený povrch s nanesenou tenkou vyleštěnou vrstvičkou (engobou). Podobný nálezy můžeme spatřovat v jedné z uren z Dobřichova-Třebické (*Příč 1892*, tab. XXXI: 1; *Salač 2008b*, příl. 7: 2), kterou rovněž na plecích zdobí svislé až mírně šikmé žlábků. Tato kotlovitá nádoba nese tři ucha, přičemž ve dvou se zachovaly hliněné kruhy. Její výška činí 19 cm

a průměr ústí 22 cm. Z pohřební výbavy byly zjištěny dva hroty oštěpů či kopí, železné nůžky, držadlo štítu a ostruha ze železa, závěsek z bronzu a železa, kamenný brousek, zlomek kostěného hřebene, hřebík s bronzovou hlavičkou, bronzová plechová kování a dva keramické růžky (*Píč 1892*, 565, 566, tab. XL: 13; XLII: 9; XLIII: 4; XLIV: 1).

E. Droberjar, který vypracoval typovou klasifikaci keramických napodobenin kovových nádob podle závěsných kruhů a jejich imitací, řadí zmiňovanou nádobu z Dobřichova-Třebické k typu 3c, tedy k nádobám se závěsnými kroužky v uchách bez postranních výčnělků imitujících nýty. Tato skupina se vyznačuje různými tvary nádob a rozmanitou výzdobou (*Droberjar 1993*, 501, 502, obr. 5: 2, 6, 7). Podle klasifikačního systému M. Hegewische se řadí imitace kotle z Třebické do kategorie tvarů vzdáleně podobné kovovým předlohám, konkrétně do skupiny 1. Jde o rozdílné tvary, v nichž dominují domácí formy, které se vyznačují přítomností uch a do nich zavěšených hliněných kruhů. Funkce těchto kruhů je pouze výzdobná (*Hegewisch 2005*, 214, 215, 234, obr. 9).

Od dobřichovské urny, datovatelné do stupně C1 (*Droberjar 1993*, 501), se nicméně náš exemplář liší nižšími plecemi a profilovanějším okrajem. Jistou podobu lze spatřovat ve zlomku mísy či teriny z objektu 244 v Praze-Kbelích. Zatímco však tvar okraje je velmi blízký, rozdíl je v jeho užší lomené výduti a v umístění žlábků až pod ni. Na základě podobných nálezů by měl být datován do pokročilého 3. stol. (*Malyková/Bursák/Pecinová 2011*, 406, obr. 6: 3). Další analogií může být zlomek svíle žlábkované nádoby z výplně chaty VI v Blučíně řazené E. Droberjarem (1997, tab. 16: 1) do stupně B2/C1. Do stupně B2/C1 datuje E. Droberjar (1993, 503, 504, obr. 2; 6) rovněž žlábkované imitace římských kovových předloh z objektu 1 z Mikulova i další žlábkované nádoby z moravských nálezů.

V kulturní vrstvě B1 003 bylo objeveno sedm, možná deset dalších zlomků keramických nádob z doby římské. Čtyři z nich jsou zdobené, a to nepravým barbotinem (vzniklým odebíráním materiálu ze stěny nádoby, nikoli jeho nanášením (obr. 3: 4), prohloubeným oválným výčnělkem, šikmými žlábkami a horizontální rýhou⁴ (obr. 3: 7), vysokými pětinasobnými hřebenovanými vlnicemi (obr. 3: 5) a rytou mřížkou⁵ (obr. 3: 6).

Nepravé barbotino připomíná typ mřížkovité plastické výzdoby 591 podle E. Droberjara (1997, 67), který jej uvádí jako jeden z typických ornamentů stupně B2/C1 na Moravě. Evidován však byl pouze ve dvou nálezových celcích, a to ve výplních chaty III v Blučíně (*Droberjar 1997*, 86, tab. 9: 9) a chaty V v Křepicích⁶ (*Droberjar 1997*, 86, tab. 61: 17). Obdobný, o něco méně pravidelný dekor byl nalezen v objektu 17 v Praze-Kbelích na dvou fragmentech zřejmě teriny, jejíž spodek zdobilo navíc i dvoustopé radýlko (*Malyková/Bursák/Pecinová 2011*, 401, obr. 3: 2). Z objektu 17 byla vyzvednuta mj. germánská kolínkovitá spona datovatelná od závěru stupně B1b do B2b (*Malyková/Bursák/Pecinová 2011*, 402, 403). Stejná plastická výzdoba se nacházela rovněž na zlomku nízké vázovité urny s oblými plecemi z hrobu 1044 z Plotišť nad Labem, kterou autorka výzkumu datuje až do fáze IVa, do staršího stupně doby stěhování národů (*Rybová 1979*, 375, obr. 66: 16; 1980, 174, 201).

Vodorovné vysoké hřebenované vlnice se v moravském materiálu často nacházejí na mísách, eventuálně na hrncích a jejich výskyt je obvyklý ve stupních B2 a B2/C1 (*Droberjar 1997*, 98–106). V mladší i pozdní době římské tento prvek pokračuje dále. Velmi podobné našemu nálezu jsou hřebenované vlnice např. z Blučiny (obj. 54, chaty IV a V; *Droberjar 1997*, tab. 11: 8; 12: 9; 22: 14), Hrušek (chaty III; *Droberjar 1997*, tab. 29: 19) či Křepic (chaty III a IV; *Droberjar 1997*, tab. 54: 6; 58: 14). Z Čech bychom mohli uvést menší podobnost se zlomkem ze sídlištní jámy z Peček ze stupně B2 (*Motyková-Šneidrová 1967*, tab. XXX: 4).

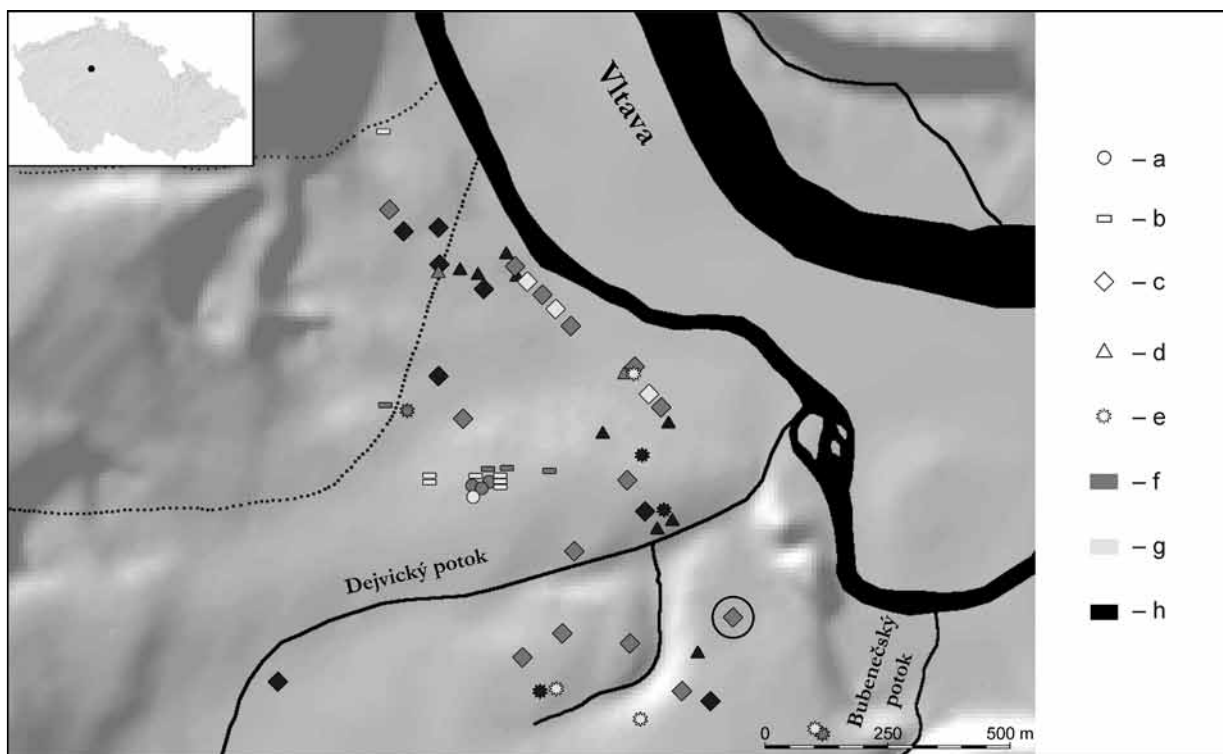
Je též třeba zmínit fakt, že střep s hřebenovanými vlnicemi se od keramického materiálu ostatních nálezů z Juárezovy ulice liší svou světle šedou barvou. Je však, stejně jako všechny ostatní zlomky nádob zjištěné tímto výzkumem, proveden v ruce bez použití hrncířského kruhu.

Z uvedených příkladů vyznívá, že jak objekt C2 004, tak nálezy z kulturní vrstvy B1 003 mohou být současné. V absolutní chronologii se jedná o druhou polovinu 2. stol. či snad ještě začátek 3. stol. V chronologii relativní potom narážíme na problém přechodného horizontu B2/C1, který zatím není pro území Čech všeobecně akceptován (*Salač 2008a*, 118). Podle pojetí E. Droberjara (1999; 2008) bychom tedy mohli referované nálezy zařadit do horizontu markomanských válek, tedy do závěru starší doby římské. V Salač, jehož členění se vrací k chronologii H. J. Eggerse (1955), navrhuje uvádět stupeň C1 od let 150/160 (*Salač 2008a*). V jeho pojetí by tedy stopy osídlení z Juárezovy ulice patřily již do mladší doby římské.

⁴ Odpovídající analogický nález nebyl bohužel zjištěn. Řada výčnělků se nacházela např. na nádobách z nekropolí v Pňově (*Rybová 1970*) nebo v Plotištích nad Labem (*Rybová 1979; 1980*).

⁵ Rytá výzdoba v podobě křížících se linií není chronologicky citlivým ukazatelem.

⁶ Zde byla výzdoba umístěna našikmo.

Obr. 6. Mapové vyobrazení nálezů z doby římské na katastrech Bubeneč a východních Dejvic. Kroužkem vyznačena sídlištní poloha v Juárezově ulici. Vodní síť podle stavu II. vojenského mapování a J. Zavřela (2004); přerušovanou čarou předpokládané pravěké vodoteče (jižní podle Bursák 2015, obr. 3; Dobeš/Kostka/Popelka 2010, obr. 1). Legenda: a – žárový hrob (hroby); b – kostrový hrob (hroby); c – sídlištní nálezy; d – výrobní objekt (objekty); e – ojedinělý nález, neznámý kontext; f – stupně A–B (B2/C1); g – stupeň C; h – blíže neurčená doba římská. Zdroj mapových podkladů: Národní geoportál INSPIRE, CENIA, česká informační agentura životního prostředí. <http://geoportál.gov.cz>.

Sídlištní jáma měla být překryta hlinitou vrstvou C2 003 (totožnou s kontexty A2 001, B1 003 a B3 002), v níž byly zjištěny nálezy z doby bronzové, halštatské a zřejmě jako intruze i pozdního novověku. Ve čtverci B1 to byly i zmíněné zlomky keramiky z doby římské. Doba geneze této vrstvy není jasná, stejně jako samotný její proces. Také je zde možnost, že šedohnědá hlinitá výplň objektu nebyla v šedohnědé hlinité kulturní vrstvě rozeznána a jáma z doby římské tedy může být stratigraficky mladší.

ZASAZENÍ DO KONTEXTU NÁLEZŮ Z DOBY ŘÍMSKÉ V BUBENČI A DEJVICÍCH

Referovaný výzkum doplňuje naše znalosti o osídlení v tomto prostoru. Jeho největší koncentrace se nachází v ohybu Vltavy na mírném svahu klesajícím k severu a severovýchodu se sprašovým podložím, jehož výhodná poloha byla již vícekrát zmíněna a těžili z ní obyvatelé celého období zemědělského pravěku. Řeka navíc skýtala další možnosti obživy a permanentní zdroj vody. Právě z tohoto prostoru, vymezeném svahy výšiny Horní Šárky s ostrožnou Babou a ústím Dejvíckého potoka, zhruba mezi 185 a 200 m n. m., pochází většina nálezů, dokládajících intenzivní osídlení ve starší, nejspíše i v mladší době římské, a to včetně výrobních aktivit, zejména železářské produkce (souhrnně Droberjar 2005, 815–823). Na základě kumulace nálezů pozůstatků pyrotechnologických zařízení souvisejících s výrobou železa lze rovněž uvažovat o centrálním postavení této lokality a naskýtá se tím i možnost testování této hypotézy (Bursák 2015, 51, 52). Stopy osídlení se zde projevují kromě četných objektů i mohutným kulturním souvrstvím. K jeho tvorbě přispívalo i hutnictví, jak se dobře ukazuje na případě výzkumu na ppč. 1703 v Papírenské ulici na někdejších Mauthnerových pozemcích (zatím předběžná zpráva: Drápel/Kačl 2012).

Další velkou lokalitou, na výše uvedenou plynule navazující, je koncentrace sídlišť při Dejvickém potoce a jeho bezejmenném malém pravostranném přítoku. Terén se zde mírně svažuje východním a severovýchodním směrem a nadmořská výška se pohybuje mezi 190 a 210 m. Opět jde o místa v dřívějších obdobích pravěku intenzivně využívaná. Rozptýl nálezů se při vynesení na mapu zdá sice řidší, tento stav však do jisté míry zachycuje i mezerovitost poznání, neboť při stavbách zdejších četných vil nebyl na archeologické památky brán (až na výjimky) obvykle zřetel a většina nálezů pochází až z novější doby.

Na mapě (obr. 6) lze dobře rozpoznat i areál pohřební, který se nalézal na mírně vyvýšené poloze obklopené podkovovitě ze tří stran sídelním a výrobním areálem⁷. Jde o prostor označovaný v literatuře od dob J. A. Jíry jako „u Modré růže“ a „Panské pole u Modré růže“ podle dnes již neexistujícího hostince při podbabské cestě. Dnes se v tomto prostoru rozkládají severní části ulic Jugoslávských partyzánů a Teronské a Albánská ulice. Kromě žárových hrobů z relativně chronologických stupňů A až B1 a C3 jsou odsud známy i nálezy tří kostrových hrobů stupně B1 (včetně známého hrobu lubieszewského typu s římskými bronzovými nádobami) a stupňů C3 až D1. Pro volbu místa nekropole mohla sehrát roli artefaktová paměť – dlouhodobá kontinuita pohřbívání, jaká zde trvala od neolitu do pozdní doby halštatské (stupně LT A). Je vysoce pravděpodobné, že z halštatského pohřebiště, které zde čítalo odhadem až 300 žárových a kostrových hrobů a rozkládalo se na ploše asi dvou hektarů (*Čtverák* 2005, 655, 669), zde stály mohylové násypy. V souvislosti s tímto faktem se nabízí i otázka, zdali někdejší terénní nerovnosti nejsou důvodem, proč se pohřebiště (mělce zahloubené žárové hroby) zčásti nemuselo dochovat. Zemědělskou činností byl totiž tento mohylník zcela zarovnan a nemáme o něm sebemenší historické zprávy. Kostrové hroby starší doby římské mohly snad být z pohřebiště určitým způsobem prostorově vyděleny. Tvrzení, že by neměly mít k žárovému pohřebišti vztah, se však na základě vmapování nezdá pravděpodobné.

ZÁVĚR

Před stavbou dvou rodinných domů 1126 a 1127 v místě zbořené vily 591, její zahradě v Juárezově a Českomalínské ulici v Praze-Bubenči byla odkryta část sídliště ze závěru starší doby římské, resp. z přelomu starší a mladší doby římské.

Zdokumentován byl jeden zahloubený objekt oválného půdorysu, který dosahoval rozměrů 245 x 159 cm a hloubky 53 cm. Z jeho výplně byl vyzvednut zlomek žlábkované nádoby představující imitaci římského kovového kotle, resp. tímto tvarem nádobu inspirovanou. Kromě dalších fragmentů keramiky z doby římské se ve výplni nacházely i střepy z doby bronzové a halštatské. Jámu lze datovat do horizontu B2/C1, resp. do počátku mladší doby římské, do relativně chronologického stupně C1.

Další střepy keramických nádob byly získány z kulturní vrstvy a jejich stáří je obdobné.

Odkryté doklady sídliště zapadají do obrazu velkého rezidenčního a výrobního areálu v blízkosti ohbí Vltavy a při Dejvickém potoce a jeho malém pravostranném přítoku, který byl osídlen po celou dobu římskou.

LITERATURA

Bureš/Drápela/Kačl 2012

M. Bureš/L. Drápela/P. Kačl: Předstihový záchranný výzkum v Juárezově ulici v Praze 6 – Bubenči. In: Archeologické výzkumy v Čechách 2012. Sborník referátů z informačního kolokvia. Zprávy Čes. Arch. Suppl. 89. Praha 2012, 4.

Bursák 2015

D. Bursák: Několik poznámek k výrobě železa a sídlištní hierarchii v prvních dvou stoletích n. l. In: Z. Beneš/M. Popelka/R. Šmidtová (Ed.): Od Skandzdy k Dunaji, od Rýna k Pasłęce. Sborník k 70. narozeninám Lubomíra Košnara. Praehistorica 32/2. Praha 2015, 45–54.

Čtverák 2005

V. Čtverák: Starší doba železná – doba halštatská. In: M. Lutovský/L. Smejtek a kol. 2005: Pravěká Praha. Praha 2005, 591–715.

Dobeš/Kostka/Popelka 2010

M. Dobeš/M. Kostka/M. Popelka: Žárové hroby jordanovské kultury z Prahy-Bubenče a Dejvic. Arch. Pragensia 20, 2010, 294–316.

⁷ Poloha některých nálezů může dnes být stanovena pouze přibližně. Body na mapě je tedy podle toho třeba chápat.

- Drápela/Kačl 2012* L. Drápela/P. Kačl: Výzkum pravěké polykulturní lokality v Praze 6-Bubeneč, Papírenská ulice. In: Archeologické výzkumy v Čechách 2011. Sborník referátů z informačního kolokvia. Zprávy Čes. Arch. Spol. Suppl. 85. Praha 2012, 4–6.
- Droberjar 1993* E. Droberjar: Objekt ze 2. století n. l. na sídlišti v Mikulově. K otázce vlivů římských kovových nádob na germánskou keramiku. Arch. Rozhledy 45, 1993, 492–507, 543, 544.
- Droberjar 1997* E. Droberjar: Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren. Fontes Arch. Pragenses 21. Pragae 1997.
- Droberjar 1999* E. Droberjar: Od plaňanských pohárů k vinařické skupině (kulturní a chronologické vztahy na území Čech v době římské a v časné době stěhování národů). Sbor. Narod. Muz. Praha. Hist. 53, 1999, 1–58.
- Droberjar 2005* E. Droberjar: Praha germánská. In: M. Lutovský/L. Smejtek a kol.: Pravěká Praha. Praha 2005, 777–841.
- Droberjar 2008* E. Droberjar: Mladší doba římská. In: *Salač 2008b*, 127–155.
- Eggers 1955* H. J. Eggers: Zur absoluten Chronologie der römischen Kaiserzeit im freien Germanien. Jahrb. RGZM 2, 1955, 196–244.
- Hegewisch 2005* M. Hegewisch: Germanische Adaptionen römischer Importgefäße. Ber. RGK 86, 2005, 199–348.
- Kačl 2014* P. Kačl: Praha-Bubeneč. Archeologický výzkum v Praze v letech 2012–2013 (paleolit – doba stěhování národů). Arch. Pragensia 22, 2014, 700, 701.
- Malyková/Bursák/Pecinovská 2011* D. Malyková/D. Bursák/M. Pecinovská: Nové sídlištní nálezy z doby římské v Praze-Kbelích. In: E. Droberjar (Ed.): Archeologie barbarů 2010. Hroby a pohřebiště Germánů mezi Labem a Dunajem. Sborník příspěvků ze VI. Protohistorické konference Hradec Králové, 6.–9. září 2010. Olomouc 2011, 397–413.
- Motyková-Šneidrová 1967* K. Motyková-Šneidrová: Weiterentwicklung und Ausklang der älteren römischen Kaiserzeit in Böhmen. Fontes Arch. Pragenses 11. Pragae 1967.
- Píč 1892* J. L. Píč: Žárové hroby na Třebické u Dobřichova z doby císařství římského. Pam. Arch. 15, 1892, 561–598.
- Rybová 1970* A. Rybová: Das Brandgräberfeld der jüngeren römischen Kaiserzeit von Pňov. Arch. Stud. Mat. 9. Praha 1970.
- Rybová 1979* A. Rybová: Platiště nad Labem. Eine Nekropole aus dem 2.–5. Jahrhundert u. Z. I. Teil. Pam. Arch. 70, 1979, 353–489.
- Rybová 1980* A. Rybová: Platiště nad Labem. Eine Nekropole aus dem 2.–5. Jahrhundert u. Z. II. Teil. Pam. Arch. 71, 1980, 93–224.
- Salač 2008a* V. Salač: Starší doba římská. In: *Salač 2008b*, 17–126.
- Salač 2008b* V. Salač (Ed.): Archeologie pravěkých Čech 8. Doba římská a stěhování národů. Praha 2008.
- Zavřel 2004* J. Zavřel: Geologické poměry, vodní a nerostné zdroje. In: M. Tryml (Ed.): Kniha o Bubeneči. Praha 2004, 14–19.

PRAMENY

- Sůvová 2014* Z. Sůvová: Praha-Bubeneč: Juárezova (akce 27/12 AP a 36/13 AP) a Ch. de Gaulla (akce 13/10 AP), Praha-Đábllice: Pod Hvězdárnou (akce 49/09 AP). Osteologická analýza. Archiv Archeo Pro o. p. s. Praha 2014. Nепublikované.
- Zavřel 2012* J. Zavřel: Geologická a petrografická zpráva. In: M. Bureš (Ed.): Nálezová zpráva z předstihového záchranného archeologického výzkumu provedeného před akcí „Vila Bubeneč“. Číslo akce Archeo Pro: 27/12 AP. Archiv Archeo Pro o. p. s. Praha 2012. Nепublikované.

Beitrag zur Besiedlung von Prag-Bubeneč

Neufunde aus der Juárezova Straße

Pavel Kacl

Zusammenfassung

Im Zuge der Errichtung von Neubauten in der Juárezova und Českomalínská Straße in Prag-Bubeneč wurde im Jahr 2012 u. a. ein Teil einer Siedlung aus der Umbruch der älteren in die jüngere römische Kaiserzeit entdeckt. Die mehrere Kulturen umfassende Fundstelle befindet sich an einem sanften Nord-Ost-Hang 197 bis 200 m NN.

Eine Grube wurde dokumentiert. Sie zeichnete sich durch einen ovalen Grundriss aus, hatte eine maximale Länge und Breite von 245 bzw. 159 cm und eine Tiefe von 53 cm (Abb. 4). Aus der Füllung dieser Grube stammt ein Gefäßfragment mit sanft schräger Rillenverzierung auf den Schultern. Es gehört zu einem Gefäß, das als Nachahmung eines römischen Kessels bzw. eines Metallgefäßes interpretiert wird (Abb. 5: 1). Neben anderen Keramikscherben des Umbruchs der älteren zur jüngeren römischen Kaiserzeit, z. B. einer tiefer Schüssel mit horizontal gekerbter Leiste (Abb. 5: 3) oder einem Fragment mit Fingernageleindrücken (Abb. 5: 4), enthielt die Grubenverfüllung auch bronzezeitliche und hallstattzeitliche Scherben. Die Funde datieren diese Grube relativchronologisch in die Stufe B2/C1 (nach *Droberjar 1999; 2008*) oder in den Anfang der Stufe C1 (*Salač 2008*). In der absoluten Chronologie handelt es sich um die zweite Hälfte des 2. Jahrhunderts, möglicherweise auch um den Anfang des 3. Jahrhunderts (in die Stufe C1).

Weitere Scherben waren in eine Kulturschicht verlagert und sind gleichzeitig.

Die spärlichen Siedlungsbelege passen in das Bild eines großen Siedlungs- und Erzeugungsareals, das sich entlang der Flußbiegung der Moldau und des ehemaligen Baches Dejvický potok und seinem kleinen rechtsseitigen Zufluss erstreckte. Aufgrund der günstigen siedlungsgeographischen Voraussetzungen war dieses Gebiet während der gesamten römischen Kaiserzeit besiedelt (Abb. 6).

Abb. 1. Grundrissituation der urzeitlichen Befunde die in den Lössuntergrund vertieft waren. Zeichnung L. Drápela.

Abb. 2. Profile des Quadrats B1. B1 001 – Suchschnitt, B1 003 – Kulturschicht, B1 004 – spätbronzezeitlicher Befund, B1 006 – spätbronzezeitlicher Befund. Zeichnung L. Drápela.

Abb. 3. Ausgewählte keramische Fragmente aus der Kulturschicht B1 003. Zeichnung V. Lungová.

Abb. 4. Grundrissituation nach Abdeckung des Quadrats C2 mit dem Befund C2 004. Zeichnung L. Drápela.

Abb. 5. Ausgewählte keramische Fragmente aus der Verfüllung des Befunds C2 004. Zeichnung V. Lungová.

Abb. 6. Kartendarstellung der Funde aus der römischen Kaiserzeit in Katastern Bubeneč und östlichen Dejvice.

Die Fundstelle in Juárezova Straße ist mit einem Ring bezeichnet. Das Gewässer nach dem Stand der II. Militärischen Aufnahmen und *J. Zavřel (2004)*; mit den unterbrochenen Linien vorausgesetzte urzeitliche Wasserläufe (südlicher nach *Bursák 2015, obr. 3; Dobeš/Kostka/Popelka 2010, obr. 1*). Legende: a – Brandgrab (Brandgräber); b – Körpergrab (Körpergräber); c – Siedlungsfunde; d – Erzeugungsanlage (Erzeugungsanlagen); e – Einzelfund, unbekannter Kontext; f – Stufen A–B (B2/C1); g – Stufe C; h – unbestimmte römische Kaiserzeit. Quelle der Kartenunterlagen: Národní geoportál INSPIRE, CENIA, česká informační agentura životního prostředí. <http://geoportal.gov.cz>.

Deutsch vom Autor, Korrektur von Doris Morgendorffer

Mgr. Pavel Kacl
Archeo Pro, o. p. s.
Zlatnická 1122/11
CZ – 110 00 Praha 1
pavel.kacl@archeo4u.cz

